

ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ Ը

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆԵՐ ԱՐԱՄ ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ ԵՎ ԿԱՐԱՊԵՏ ՌՈՒԲԻՆՅԱՆԻ, ՍԵՐԻՆԵ ՖԼՋՅԱՆԻ, ԻՐԻՆԱ ՕԳԱՆԵԶՈՎԱՅԻ, ԱՆՆԱ ԵՎ ԱԳՆԵՍԱ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆՆԵՐԻ, ՍՎԵՏԱ ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ, ՍԵՐԳԵՅ ՆԱԿՈՒՅԱՆԻ ԵՎ ԳԱՅԱՆԵ ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆԻ ՈՒ «ՄԵԼՏԵՔՍ» ՍՊԸ-Ի ԴԻՄՈՒՄՆԵՐԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 426.9-ՐԴ ՆՈԴՎԱԾԻ 1-ԻՆ ՄԱՍԻ, ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՅԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 204.33-ՐԴ ՆՈԴՎԱԾԻ 1-ԻՆ ՄԱՍԻ, 204.38-ՐԴ ՆՈԴՎԱԾԻ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԿ ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

15 հուլիսի 2011թ.

Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դապարանը՝ կազմով. Գ. Նարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ֆ. Թոխյանի, Մ. Թոփուզյանի, Ա. Խաչատրյանի (զեկուցող), Վ. Նովիաննիսյանի, Ն. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի (զեկուցող), Վ. Պողոսյանի,

մասնակցությամբ՝

դիմող կողմի ներկայացուցիչներ Ա. Զեյնալյանի, Ա. Ղազարյանի, Կ. Մեծլումյանի, Գ. Թորոսյանի,

գործով որպես պապասխանող կողմ ներգրավված՝ ՆՆ Ազգային ժողովի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՆՆ Ազգային ժողովի նախագահի խորհրդական Դ. Մելքոնյանի,

համաձայն Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական դապարանի մասին» ՆՆ օրենքի 25, 38 եւ 69-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Քաղաքացիներ Արամ Սարգսյանի եւ Կարապետ Ռուբինյանի, Սերինե Ֆլջյանի, Իրինա Օգանեզովայի, Աննա եւ Ազնեսա Բաղդասարյանների, Սվետլա Նարությունյանի, Սերգեյ Նակոբյանի

եւ Գայանե Կիրակոսյանի ու «Մելլրեքս» ՍՊԸ-ի դիմումների հիման վրա՝ Նայասպրանի Նանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.9-րդ հոդվածի 1-ին մասի, Նայասպրանի Նանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 204.33-րդ հոդվածի 1-ին մասի, 204.38-րդ հոդվածի՝ Նայասպրանի Նանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը քաղաքացիներ Արամ Սարգսյանի եւ Կարապետ Ռուբինյանի՝ 14.01.2011թ., Իրինա Օգանեզովայի, Աննա եւ Ազնեսա Բաղդասարյանների՝ 14.02.2011թ., Սերինե Ֆլջյանի՝ 14.02.2011թ., «Մելլրեքս» ՍՊԸ-ի՝ 15.02.2011թ., Սվետա Նարոթյունյանի՝ 06.05.2011թ., Սերգեյ Նակոբյանի եւ Գայանե Կիրակոսյանի՝ 16.06.2011թ. ՆՏ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումներն են:

«Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 39-րդ հոդվածի հիմքով սահմանադրական դատարանի 2011 թվականի հուլիսի 6-ի ՍԴԱՌ-56 որոշմամբ վերոհիշյալ դիմումներով գործերը միավորվել են՝ դատարանի նույն նիստում քննելու համար:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողների գրավոր հաղորդումը, դիմող եւ պատասխանող կողմերի գրավոր բացատրությունները, հետազոտելով Նայասպրանի Նանրապետության քրեական դատավարության օրենսգիրքը, Նայասպրանի Նանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրքը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայասպրանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց.**

1. ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգիրքը ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է 1998 թվականի հուլիսի 1-ին, ՆՏ Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 1998 թվականի սեպտեմբերի 1-ին եւ ուժի մեջ է մտել 1999 թվականի հունվարի 12-ից:

ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի՝ «Դատական ակտերի վերանայումը» վերաբառությամբ 426.9-րդ հոդվածի՝ սույն գործով վիճարկվող 1-ին մասը սահմանում է.

«1. Նոր երեսան եկած կամ նոր հանգամանքների հիմքով հարուցված վարույթով դատարանը գործի քննության արդյունքում կայացնում է դատական ակտ՝ սույն օրենսգրքով նախատեսված ընդհանուր կարգով»:

ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրքը ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է 1998 թվականի հունիսի 17-ին, ՆՏ Նախագահի կողմից

ստորագրվել՝ 1998 թվականի օգոստոսի 7-ին եւ ուժի մեջ է մտել 1999 թվականի հունվարի 1-ից:

ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի՝ վիճարկվող 204.33-րդ հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է.

«Նոր հանգամանքները հիմք են դարական ակտի վերանայման համար, եթե՝

1) Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանի՝ ուժի մեջ մտած որոշմամբ ամբողջությամբ կամ մի մասով հակասահմանադրական է ճանաչվել այն օրենքը կամ իրավական ակտը, որը կիրառել է դատարանը»:

ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի վիճարկվող 204.38-րդ հոդվածը սահմանում է.

«Նոդված 204.38. Նոր երեւան եկած կամ նոր հանգամանքներով դարական ակտի վերանայման կանոնները

Եթե սույն բաժնով նախատեսված չեն հատուկ կանոններ, ապա նոր երեւան եկած կամ նոր հանգամանքներով դարական ակտի վերանայման վարույթի վրա տարածվում են սույն օրենսգրքի ընդհանուր կանոնները»:

ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգիրքը 28.11.2007թ. ՆՕ-270-Ն օրենքով լրացվել է 12.1-րդ բաժնով, որը վերնագրված է. «Դարական ակտերի վերանայումը նոր երեւան եկած կամ նոր հանգամանքներով»։ Սույն բաժնի 49.1-րդ գլխում է ամրագրվել 426.9-րդ հոդվածը, որի 1-ին մասը հետագա փոփոխության չի ենթարկվել:

ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի վիճարկվող 204.38-րդ հոդվածը ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում ամրագրվել է 20.05.2010թ. «Նայաստանի Նանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություն եւ լրացում կատարելու մասին» ՆՕ-94-Ն ՆՏ օրենքով: Վերջինիս 1-ին հոդվածի համաձայն՝ ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 3.1 եւ 3.2-րդ բաժինները ճանաչվել են ուժը կորցրած: Նույն օրենքի 2-րդ հոդվածի համաձայն՝ օրենսգիրքը լրացվել է 3.3-րդ բաժնով, որը ներառում է վիճարկվող նորմը:

2. Քննության առարկա միավորված գործով դատավարական նախապարմությունը հանգում է հետեւյալին:

Դիմողներ Կ. Ռուբինյանը եւ Ա. Սարգսյանը, հիմք ընդունելով ՆՏ սահմանադրական դատարանի՝ 07.12.2009թ. ՍԴՈ-844 եւ 30.03.2010թ. ՍԴՈ-871 որոշումները, 01.05.2010թ. բողոք են ներկայացրել ՆՏ վճռաբեկ դատարան՝ վերջինիս կողմից համապատասխանաբար թիվ ԵԿԴ/0007/11/09 եւ թիվ ԵԿԴ/0008/11/09 քրեական գոր-

ծերով 03.07.2009թ. եւ 27.05.2009թ. կայացված՝ «Վճռաբեկ բողոքը վերադարձնելու մասին» որոշումները նոր հանգամանքի հիմքով վերանայելու պահանջով: Ներկայացված բողոքների հիման վրա ՆՏ վճռաբեկ դատարանը 04.06.2010թ. կայացրել է «Նոր հանգամանքով դատական ակտի վերանայման վարույթ հարուցելու մասին» որոշումներ:

Դիմողներ Ի. Օգանեզովան, Աննա եւ Ազնեսա Բաղդասարյանները ՆՏ սահմանադրական դատարանի՝ 23.02.2010թ. ՄԴՈ-866 որոշման հիման վրա 08.04.2010թ. բողոք են ներկայացրել ՆՏ վճռաբեկ դատարան՝ խնդրելով նոր հանգամանքի հիմքով վերանայել ՆՏ վճռաբեկ դատարանի՝ վճռաբեկ բողոքը վերադարձնելու մասին որոշումները: ՆՏ վճռաբեկ դատարանի՝ 19.05.2010թ. որոշմամբ ներկայացված բողոքն ընդունվել է վարույթ:

ՆՏ վճռաբեկ դատարանի՝ 13.08.2010թ. թիվ 3-7(ՎԴ) որոշմամբ՝ ներկայացված բողոքը բավարարվել է մասնակիորեն եւ վերանայվել է ՆՏ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական եւ վարչական պալատի՝ 13.03.2009թ. որոշումը: Նույն որոշմամբ ՆՏ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական պալատի՝ 05.02.2007թ. «Վճռաբեկ բողոքը վերադարձնելու մասին» որոշումը թողնվել է ուժի մեջ, իսկ Իրինա Օգանեզովայի, Աննա եւ Ազնեսա Բաղդասարյանների բողոքը՝ առանց բավարարման:

Դիմող Սերինե Ֆլջյանը ՆՏ սահմանադրական դատարանի՝ 23.02.2010թ. ՄԴՈ-866 որոշման հիման վրա 16.03.2010թ. բողոք է ներկայացրել ՆՏ վճռաբեկ դատարան՝ խնդրելով նոր հանգամանքի հիմքով վերանայել ՆՏ վճռաբեկ դատարանի՝ վճռաբեկ բողոքը վերադարձնելու մասին որոշումները: ՆՏ վճռաբեկ դատարանի՝ 14.04.2010թ. որոշմամբ ներկայացված բողոքն ընդունվել է վարույթ:

ՆՏ վճռաբեկ դատարանի՝ 13.08.2010թ. թիվ 3-123(ՎԴ) որոշմամբ՝ ներկայացված բողոքը բավարարվել է մասնակիորեն եւ վերանայվել է ՆՏ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական եւ վարչական պալատի՝ 24.07.2009թ. որոշումը: Նույն որոշմամբ ՆՏ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական պալատի՝ 30.11.2007թ. «Վճռաբեկ բողոքը վերադարձնելու մասին» որոշումը թողնվել է ուժի մեջ, իսկ Ս. Ֆլջյանի բողոքը՝ առանց բավարարման:

Դիմող Սվետլա Նարոթյունյանը, հիմք ընդունելով ՆՏ սահմանադրական դատարանի՝ 18.09.2010թ. ՄԴՈ-917 որոշումը, 28.10.2010թ. բողոք է ներկայացրել ՆՏ վճռաբեկ դատարան՝ վերջինիս՝ ՎԴ4426/05/08 վարչական գործով 08.07.2009թ. կայացրած՝ «Վճռաբեկ բողոքը վերադարձնելու մասին որոշումը» նոր հանգամանքի հիմքով վերանայելու եւ ՆՏ վարչական դատարանի կողմից 23.04.2009թ. ՎԴ

4426/05/08 վարչական գործով կայացված վճիռն ամբողջությամբ բեկանելու ու փոփոխելու պահանջներով:

ՆՏ վճռաբեկ դատարանի՝ 10.11.2010թ. «Վճռաբեկ բողոքը վերադարձնելու մասին» որոշմամբ՝ ներկայացված բողոքը վերադարձվել է ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 234-րդ հոդվածի 1-ին կետի 4-րդ ենթակետի պահանջներին չհամապատասխանելու պատճառաբանությամբ:

Ղիմող «Մելլեքս» ՍՊԸ-ն, հիմք ընդունելով ՆՏ սահմանադրական դատարանի՝ 23.02.2010թ. ՍԴՈ-866 որոշումը, 09.03.2010թ. բողոքներ է ներկայացրել ՆՏ վճռաբեկ դատարան՝ ՆՏ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական եւ վարչական պալատի՝ 19.02.2009թ. թիվ 3-10 (ՏԴ) եւ 19.02.2009թ. թիվ 3-11(ՏԴ) քաղաքացիական գործերով կայացված որոշումները նոր հանգամանքով կամ նոր երեսան եկած հանգամանքով վերանայելու պահանջով: «Մելլեքս» ՍՊԸ-ի կողմից 09.03.2010թ. ներկայացված բողոքների հիման վրա ՆՏ վճռաբեկ դատարանը 24.03.2010թ. կայացրել է «Վճռաբեկ բողոքը վարույթ ընդունելու մասին» որոշումներ:

ՆՏ վճռաբեկ դատարանի կողմից թիվ ԵԿԴ 3-10(ՏԴ)2009թ. եւ թիվ ԵԿԴ 3-11(ՏԴ)2009թ. գործերով 13.08.2010թ. կայացված որոշումներով՝ ներկայացված բողոքները բավարարվել են մասնակիորեն, ըստ որի՝ վերանայվել են ՆՏ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական եւ վարչական պալատի 19.02.2009թ. թիվ 3-10(ՏԴ) եւ 3-11(ՏԴ) քաղաքացիական գործերով կայացված որոշումները, ՆՏ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական եւ փնտեսական գործերի պալատի՝ 23.04.2004թ. թիվ 3-748(ՏԴ) եւ 27.02.2004թ. թիվ 3-397(ՏԴ) քաղաքացիական գործերով կայացված որոշումները թողնվել են օրինական ուժի մեջ, իսկ «Մելլեքս» ՍՊԸ-ի բողոքները՝ առանց բավարարման:

ՆՏ վճռաբեկ դատարանը Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ 18.06.2008թ. «Մելլեքս» ՍՊԸ-ն եւ Մեսրոպ Մովսեսյանն ընդդեմ Նայասարանի գործով (զանգապ թիվ 32283/04) կայացված վճիռը չի դիտել որպես իր կողմից՝ 23.04.2004թ. թիվ 3-748(ՏԴ) եւ 27.02.2004թ. թիվ 3-397(ՏԴ) քաղաքացիական գործերով կայացված որոշումները վերանայելու հիմք:

Նիմք ընդունելով ՆՏ սահմանադրական դատարանի 2010թ. ապրիլի 13-ի ՍԴՈ-873 որոշումը, որով ՆՏ Սահմանադրությանը հակասող եւ անվավեր է ճանաչվել ՆՏ վարչական դատավարության օրենսգրքի 118.6-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետը, ղիմողներ Ս. Նակոբյանը եւ Գ. Կիրակոսյանը դիմել են ՆՏ վճռաբեկ դատարան՝ նշված որոշման հիման վրա ՆՏ վճռաբեկ դատարանի՝ 07.04.2010թ. որոշումը վերանայելու պահանջով: Վճռաբեկ դատարանը 2010թ. դեկտեմբերի 29-ի իր որոշմամբ մերժել է

վերանայման վարույթ հարուցելու պահանջը՝ իր որոշումը պատճառաբանելով նրանով, որ սահմանադրական դատարանի նշված որոշումը խնդրո առարկա դատական ակտի համար վերանայման հիմք հանդիսանալ չի կարող, քանի որ սահմանադրական դատարանն այդ որոշմամբ փարաժամկետել է հակասահմանադրական ճանաչված նորմի ուժը կորցնելը:

3. Դիմողներ Ա. Սարգսյանի, Կ. Ռուբինյանի եւ «Մելպեքս» ՍՊԸ-ի պնդմամբ՝ ՏՏ քրեական եւ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքերի վիճարկվող իրավակարգավորումներն առաջին հերթին խախտում են ՏՏ Սահմանադրության 18-րդ հոդվածով երաշխավորված՝ դատական պաշտպանության իրավունքի բաղկացուցիչ մաս կազմող՝ սահմանադրական արդարադատության իրավունքը՝ հնարավորություն չտալով սահմանադրական դատարանի՝ նոր հանգամանք հանդիսացող որոշումների հիման վրա վերականգնել իրենց խախտված սահմանադրական իրավունքները: Այդ խախտումը, ըստ նրանց, մասնավորապես, դրսևորվում է նրանում, որ վիճարկվող դրույթում «ընդհանուր կարգ» կամ «ընդհանուր կանոն» ձեւակերպումը նշանակում է, որ նոր հանգամանքների հիմքով հարուցված վարույթով դատարանը գործի քննության արդյունքում իրականացնում է այն նույն լիազորությունները, որոնք իրականացնում է սպորադաս դատարանի դատական ակտի օրինականությունն ստուգելիս, ինչն իր հերթին նշանակում է, որ դատական ակտը վերանայող դատարանն իրավասու է մերժել բողոքը՝ վերանայվող դատական ակտը թողնելով օրինական ուժի մեջ: Այսինքն, ըստ դիմողների՝ վիճարկվող դրույթի հակասահմանադրականությունը դրսևորվում է նրանում, որ այն հնարավորություն է տալիս օրինական ուժի մեջ թողնել վերանայման ենթակա այն դատական ակտը, որը կայացվել է սահմանադրական դատարանի կողմից ՏՏ Սահմանադրությանը հակասող ճանաչված օրինադրույթի կիրառմամբ կամ ընդունվել է ի խախտումն Մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի պահանջների:

Վերոհիշյալ փաստարկմամբ՝ դիմողները խնդրել են ՏՏ Սահմանադրության 18, 19 եւ 101-րդ հոդվածներին հակասող եւ անվավեր ճանաչել ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.9-րդ հոդվածի 1-ին մասը եւ ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 204.38-րդ հոդվածը այնքանով, որքանով նոր հանգամանքի հիմքով հարուցված վարույթով դատարաններին լիազորում է գործի քննության արդյունքում կայացնել դատական ակտ՝ դատավարական օրենսգրքով

նախապեսված ընդհանուր կարգով, այդ թվում մերժելով բողոքը՝ դատական ակտը թողնելով օրինական ուժի մեջ:

Դիմողներ Իրինա Օզանեզովայի, Աննա եւ Ազնեսա Բադդասարյանների եւ Սերինե Ֆլջյանի պնդմամբ՝ եթե նախկինում ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի՝ դատական ակտը նոր հանգամանքով վերանայելու վարույթը կարգավորող դրույթները հստակ սահմանում էին նոր հանգամանքի հիմքով դատական ակտի վերանայման արդյունքում ընդունվող որոշումների շրջանակը, ապա ներկայիս իրավական կարգավորմամբ այդ որոշումների շրջանակը որոշակիացված չէ: Նրանց պնդմամբ՝ ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի վիճարկվող դրույթում՝ «նոր հանգամանքներով դատական ակտի վերանայման վարույթի վրա փարածվում են սույն օրենսգրքի ընդհանուր կանոնները» արտահայտությունն իրավական որոշակիության փասանկյունից հակասում է ՏՏ Սահմանադրության 1-ին եւ 6-րդ հոդվածներին: Նման անորոշությունը հիմք է հանդիսացել, որպեսզի ՏՏ վճռաբեկ դատարանը, կիրառելով ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 204.38-րդ հոդվածը, նոր հանգամանքի հիմքով դատական ակտը վերանայելու արդյունքում կայացնի ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 240-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով նախապեսված որոշում՝ ուժի մեջ թողնելով վերանայվող դատական ակտը:

Ըստ դիմողների՝ նման անորոշության պատճառով ՏՏ վճռաբեկ դատարանը հնարավորություն է ստանում կամ պարտադրված է կիրառել գործն ըստ էության լուծող դատական ակտերի վերանայման գործերով իր լիազորությունները: Մինչդեռ նոր հանգամանքով դատական ակտի վերանայման դեպքում ՏՏ վճռաբեկ դատարանը չի կարող ունենալ ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 240-րդ հոդվածով սահմանված լիազորություններն ամբողջ ծավալով, այլ կաշկանդված է նոր հանգամանք համարվող՝ ՏՏ սահմանադրական դատարանի որոշմամբ եւ չի կարող Սահմանադրությանը հակասող նորմ պարունակող դատական ակտը թողնել ուժի մեջ:

Դիմող Ս. Նարությունյանի փաստարկները՝ ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 204.38-րդ հոդվածի հակասահմանադրականության վերաբերյալ, ըստ էության կրկնում են դիմողներ Ի. Օզանեզովայի, Աննա եւ Ազնեսա Բադդասարյանների եւ Ս. Ֆլջյանի կողմից ներկայացված փաստարկները:

Ինչ վերաբերում է ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 204.33-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ապա այս առնչությամբ դիմողը նշում է, որ վերջինս որպես դատական ակտը նոր հանգամանքի ուժով վերանայելու հիմք չի դիտարկում այն

դեպքը, երբ վիճարկվող օրենքի դրույթն անձի նկատմամբ կիրառվել է ՏՏ սահմանադրական դատարանի որոշմամբ արտահայտված իրավական դիրքորոշման հետ չհամընկնող մեկնաբանությամբ: Ըստ դիմողի՝ վիճարկվող դրույթը հակասում է ՏՏ Սահմանադրության 3, 18 եւ 19-րդ հոդվածների պահանջներին: Դիմողի գնահատմամբ՝ այն դեպքում, երբ ակնհայտ է անձի սահմանադրական իրավունքի խախտման փաստի առկայությունը, վիճարկվող դրույթը՝ սահմանադրական դատարանի իրավական դիրքորոշումների շրջանակներում Սահմանադրությանը համապատասխանող ճանաչելու վերաբերյալ՝ ՏՏ սահմանադրական դատարանի որոշումը չի դառնում անձի իրավունքի դատական պաշտպանության միջոց, քանի որ հիմք չի հանդիսանում նոր հանգամանքի ուժով դատական ակտի վերանայման համար, ինչի արդյունքում խախտված իրավունքը չի վերականգնվում:

Ըստ դիմողներ Ս. Նակոբյանի եւ Գ. Կիրակոսյանի՝ ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 204.33-րդ հոդվածի 1-ին մասը՝ իրավակիրառական պրակտիկայում դրան փոխարինված մեկնաբանությամբ, հնարավորություն չի ընձեռում նոր հանգամանքներով գործը վերանայելու միջոցով ապահովել անձի խախտված սահմանադրական իրավունքի վերականգնումն այն դեպքերում, երբ վիճարկվող օրինադրույթն անձի նկատմամբ կիրառվել է ՏՏ սահմանադրական դատարանի իրավական դիրքորոշումներից փոքրերով մեկնաբանությամբ: Բացի դրանից, իրավակիրառական պրակտիկայում վիճարկվող նորմում «հակասահմանադրական է ճանաչվել» բառակապակցության ներքո ընկալվում են միայն հակասահմանադրական ճանաչելու այն դեպքերը, երբ Սահմանադրությանը հակասող ճանաչված դրույթն իր ուժը կորցնում է սահմանադրական դատարանի որոշման ուժի մեջ մտնելու պահից:

4. Պատասխանողը ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.9-րդ հոդվածի 1-ին մասի, ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 204.38-րդ հոդվածի սահմանադրականության վերաբերյալ իր բացատրության մեջ առարկելով դիմողների փաստարկները՝ նշում է, որ ՏՏ քրեական եւ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքերը նախատեսում են սահմանադրական դատարանի որոշման հիման վրա դատական ակտերի վերանայման լիարժեք օրենսդրական կարգավորում՝ հնարավորություն փախելով նոր հանգամանքի հիմքով դատական ակտը վերանայող դատարանին ընդունելու քրեական եւ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքերով նախատեսված որոշումները, այդ թվում՝ մերժել վճռաբեկ բողոքը՝ դատական ակտը թողնելով օրինական ուժի մեջ: Այսինքն՝ դատական ակտի վերանայումը ոչ միշտ է ենթադրում դրա փոփոխում կամ բեկանում: Նման

կարգավորումը, ըստ պարասխանողի, լիովին փեղավորվում է նոր հանգամանքներով դարական ակտի վերանայման լիարժեք կառուցակարգի շրջանակներում:

Անդրադառնալով ՏՏ քաղաքացիական դարավարության օրենսգրքի 204.33-րդ հոդվածի 1-ին մասի սահմանադրականության խնդրին՝ պարասխանողը վկայակոչում է ՏՏ սահմանադրական դարարանի 2011թ. փետրվարի 25-ի ՍԴՈ-943 որոշումը՝ նշելով, որ այդ որոշմամբ սահմանադրական դարարանն արտահայտել է վիճարկվող իրավակարգավորման վերաբերյալ իր իրավական դիրքորոշումը:

Պարասխանողը նշված բացաբությունը ներկայացնելով՝ միաժամանակ միջնորդում է նաև գործի վարույթը՝ ՏՏ քրեական դարավարության օրենսգրքի 426.9-րդ հոդվածի 1-ին մասի, ՏՏ քաղաքացիական դարավարության օրենսգրքի 204.38-րդ հոդվածի մասով, կարճել այն պարճառաբանությամբ, որ վիճարկվող դրույթները դիմողների նկարմամբ՝ այդ դրույթի սահմանադրականության հարցի բարճրացման փեսանկյունից չեն կարող դիարկվել որպես օրենքի դրույթի «կիրառում»:

5. Սահմանադրական դարարանը, անդրադառնալով պարասխանողի՝ գործի վարույթը կարճելու վերաբերյալ միջնորդությանը, գրնում է, որ դիմողների փասարկները բավարար հիմք են գորճն ըստ էության քննելու, «Սահմանադրական դարարանի մասին» ՏՏ օրենքի 19-րդ հոդվածի պահանջները հաշվի առնելով վիճարկվող նորմերի սահմանադրաիրավական բովանդակությունը բացահայտելու եւ գորճով ըստ էության որոշում կայացնելու համար:

Սույն գործի շրջանակներում սահմանադրական դարարանն անիրաճեշար է համարում, մասնավորապես, պարգել, թե.

- վիճարկվող իրավակարգավորումները որքանո՞վ են հնարավորություն փալիս ապահովել անճի խախտված իրավունքների արդյունավետ դարական պաշարպանությունը եւ վերականգնել նրա՝ խախտված սահմանադրական իրավունքները՝ երաշխավորելով սահմանադրական դարարանի որոշումների կարարումը,

- արդյո՞ք նոր հանգամանքի հիմքով դարական ակտերի վերանայման գորճընթացում իրավասու դարարանի լիագորությունները ենթակա են առանճնահարուկ իրավակարգավորման,

- որքանո՞վ է իրավաչափ նոր հանգամանքի հիմքով դարական ակտի վերանայման արդյունքում վերանայվող ակտն ուճի մեջ թողնելը,

- որքանո՞վ են վիճարկվող իրավակարգավորումները եւ ճեւավորված իրավակիրառական արակտիկան համապարասխանում նոր հանգամանքների հիմքով դարական ակտերի վերանայման ինստիտուտի սահմանադրականության

վերաբերյալ ՏՏ սահմանադրական դատարանի նախկին որոշումներով արտահայտված իրավական դիրքորոշումներին:

ՏՏ սահմանադրական դատարանն իր մի շարք որոշումներում (ՍԴՈ-701, ՍԴՈ-751, ՍԴՈ-758, ՍԴՈ-767, ՍԴՈ-833, ՍԴՈ-935 եւ ՍԴՈ-943) արտահայտել է սկզբունքային իրավական դիրքորոշումներ Նայասփանի Նանրապետությունում նոր հանգամանքների հիմքով դատական ակտերի վերանայման ինստիտուտի, դրա արդյունավետության ու կենսունակության չափանիշների, այդ ինստիտուտի միջոցով անձի սահմանադրական արդարադատության իրավունքի իրականացման համար անհրաժեշտ իրավական երաշխիքների վերաբերյալ: Ուստի ՏՏ սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում սույն գործի շրջանակներում բարձրացված սահմանադրաիրավական վեճը քննության առնել իր այդ իրավական դիրքորոշումների համապետություն եւ մարդու սուբյեկտիվ իրավունքների արդյունավետ պաշտպանությունն իրականացնելու նախադրյալների տեսանկյունից:

Վիճարկվող իրավակարգավորումների ազդեցությունը նոր հանգամանքների հիմքով դատական ակտերի վերանայման ինստիտուտի արդյունավետության ու կենսունակության, ինչպես նաեւ սահմանադրական արդարադատության իրավունքի արդյունավետ իրականացման հնարավորության վրա գնահատելու համար սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում նաեւ բացահայտել «դատական ակտի վերանայման վարույթ», «դատական ակտի վերանայում» հասկացությունների սահմանադրաիրավական բովանդակությունը, ինչպես նաեւ «դատական ակտի վերանայման վարույթ հարուցելու» եւ «դատական ակտը վերանայելու» դատավարական փուլերից յուրաքանչյուրի խնդիրները, ճշգրտել դրանց շրջանակներում առաջադրվող եւ լուծման ենթակա հարցերի շրջանակը՝ կարելուորելով դատական պրակտիկայում ոչ միայն «նոր հանգամանքներ» հասկացության, այլեւ այդ հանգամանքների հիմքով դատական ակտերի վերանայման, այսինքն՝ անձի խախտված իրավունքների վերականգնման ընթացակարգային կանոնների միակերպ ընկալման անհրաժեշտությունը:

6. «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՏՏ օրենքի 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի պահանջներին համապատասխան՝ վիճարկվող իրավակարգավորումների սահմանադրականությունը որոշելիս կարելուոր նշանակություն ունի վիճարկվող դրույթների սահմանադրաիրավական բովանդակության բացահայտումը՝ իրավակիրառական պրակտիկայում դրանց տրված մեկնաբանությամբ, քանի որ **իրավանորմի սահմանադրականությունը պայմանավորված է ոչ միայն նրանով, թե ինչպես է այն**

շարադրված իրավական ակտում, այլև նրանով, թե ինչպես է այն ընկալվում ու կիրառվում իրավակիրառ պրակտիկայում:

Սույն գործով ՏՏ դատական դեպարտամենտի կողմից սահմանադրական դատարանին փրամադրված փեդեկանքի համաձայն՝ ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.4-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով եւ ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 204.33-րդ հոդվածի 1-ին կետով նախատեսված՝ նոր հանգամանքների հիմքով դատական ակտերի վերանայման վերաբերյալ, 2006 թվականի հոկտեմբերի 4-ից մինչև 2011 թվականի մայիսի 10-ն ընկած ժամանակահատվածում ՏՏ դատարաններում 48 սուբյեկտներից սրացվել է 68 բողոք: Այդ թվում՝ 1 բողոք սրացվել է ՏՏ վերաքննիչ քրեական դատարանում, որը թողնվել է առանց քննության, իսկ 67 բողոք սրացվել է ՏՏ վճռաբեկ դատարանում: Վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական եւ վարչական պալատում նշված հիմքով սրացվել է 46 բողոք, որից վերադարձվել է 37-ը, իսկ 9-ը՝ վերանայման պահանջի մասով բավարարվել է: Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատում սրացվել է 21 բողոք, որից 10-ը վերադարձվել է, 7-ով՝ վերանայման վարույթի հարուցումը մերժվել է, 4-ով՝ վերանայման մասով բողոքը բավարարվել էւ գործերն ուղարկվել են համապատասխան դատարաններ՝ նոր քննության:

Նաշվի առնելով, որ վերոհիշյալ ժամանակահատվածում ՏՏ սահմանադրական դատարանը թվով 96 անհատական դիմումների հիման վրա 31 գործով օրենքների դրույթները ճանաչել է ՏՏ Սահմանադրությանը հակասող եւ անվավեր՝ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ 96 իրավասու սուբյեկտից միայն 48-ն է դիմել նոր հանգամանքների հիմքով դատական ակտի վերանայման պահանջով:

Սահմանադրական դատարանի կողմից կատարված ուսումնասիրությունները վկայում են նաեւ, որ այն դեպքերում, երբ ՏՏ սահմանադրական դատարանը ՏՏ Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի 3-րդ մասի եւ «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՏՏ օրենքի 68-րդ հոդվածի 15-րդ մասի հիմքերով փարաժամկետել է Սահմանադրությանը հակասող նորմի ուժը կորցնելը, դատական պրակտիկայում նոր հանգամանքների հիմքով քաղաքացիների դիմումները, որպես կանոն, քննության չեն ընդունվել /արձանագրվել է նման 26 բողոք եւ դրանք, մասնավորապես, վերաբերում են ՏՏ սահմանադրական դատարանի ՍԴՌ-753, 758, 780, 782, 873, 930 եւ 943 որոշումներին/:

Նոր հանգամանքի հիմքով դատական ակտերի վերանայման վարույթի հարուցման եւ վերանայման վարույթի առնչությամբ ձեւավորված իրավակիրառական

պրակտիկայի ուսումնասիրությունը վկայում է, որ ընթացակարգային առումով այդ վարույթին բնորոշ են հետևյալ հիմնական փարբերը.

- վերանայման բողոքի հիման վրա, **առկա համարելով նոր հանգամանքի փաստը**, իրավասու դատարանը հարուցում է վերանայման վարույթ: Եթե դատարանը գտնում է, որ սահմանադրական դատարանի համապատասխան որոշումը փոխադրված անձի առնչությամբ չի հանդիսանում նոր հանգամանք, ապա վերանայման վարույթի հարուցման պահանջը մերժում է,

- հարուցված վերանայման վարույթի շրջանակներում համապատասխան դատական ակտը վերանայելիս ըստ էության գնահատվում է հակասահմանադրական ճանաչված նորմի կիրառման փաստի ազդեցությունն այդ նորմը կիրառած դատական ակտի եւ/կամ փոխադրված գործի ելքի վրա,

- այն դեպքում, երբ հարուցված վերանայման վարույթի շրջանակներում վերոհիշյալ հանգամանքը գնահատելիս իրավասու դատարանը գտնում է, որ հակասահմանադրական ճանաչված նորմի կիրառման փաստը գործի ելքի եւ/կամ փոխադրված դատական ակտի վրա ազդեցություն չի ունեցել, **օրինական ուժի մեջ է թողնում հակասահմանադրական նորմ կիրառած դատական ակտը**: Դրա համար իրավական հիմք են ծառայում ՏՏ քրեական դատավարության եւ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքերի համապատասխանաբար 426.9-րդ հոդվածի 1-ին մասի եւ 204.38-րդ հոդվածի վիճարկվող դրույթները, որոնցում ամրագրված «ընդհանուր կարգ» ձեւակերպումը, ըստ իրավակիրառական պրակտիկայում փոխադրված մեկնաբանության, թույլ է տալիս դատական ակտը վերանայելիս ղեկավարվել համապատասխանաբար ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 419-րդ եւ ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 240-րդ հոդվածներով եւ, ըստ այդմ, օրինական ուժի մեջ թողնել համապատասխան դատական ակտը,

- որպես կանոն՝ վերանայման վարույթի հարուցումը մերժվում է բոլոր այն դեպքերում, երբ հակասահմանադրական ճանաչված իրավանորմի ուժը կորցնելը փարաժամկետվել է սահմանադրական դատարանի որոշմամբ,

- նոր հանգամանքի հիմքով օրինական ուժի մեջ մտնող դատական ակտերի վերանայման գործառույթի իրականացման արդյունքում վճռաբեկ դատարանն իրացնում է այն նույն լիազորությունները, որոնք սահմանված են վերաքննիչ դատարանի՝ օրինական ուժի մեջ չմտնող դատական ակտերի վերանայման գործառույթի իրականացման արդյունքում:

Իրավակիրառական պրակտիկայի ուսումնասիրության արդյունքներով սահմանադրական դատարանը նաեւ արձանագրում է, որ ՏՏ վճռաբեկ դատարանի

քրեական գործերով պալատի կողմից՝ սահմանադրական դատարանի որոշումների հիման վրա դատական ակտերի վերանայման պրակտիկայում առկա չէ որևէ դեպք, երբ ՏՏ Սահմանադրությանը հակասող ճանաչված նորմ կիրառած դատական ակտը թողնվել է օրինական ուժի մեջ: Մինչդեռ ՏՏ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական եւ վարչական գործերով պալատի կողմից հարուցված վերանայման վարույթների արդյունքում թվով հինգ դեպքում օրինական ուժի մեջ են թողնվել ՏՏ Սահմանադրությանը հակասող ճանաչված նորմ բովանդակող դատական ակտեր:

Գնահատելով վերոհիշյալ իրավակիրառական պրակտիկան՝ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ վերջին պարագայում հաշվի չի առնվել ՏՏ սահմանադրական դատարանի 2008թ. սեպտեմբերի 9-ի ՍԴՈ-758 որոշման 13-րդ կետում արտահայտված եւ 2010թ. փետրվարի 23-ի ՍԴՈ-866 որոշման մեջ վերահաստատված այն իրավական դիրքորոշումը, ըստ որի՝ այն դեպքում, երբ դատական ակտի վերանայման համար որպես նոր հանգամանք հիմք է հանդիսանում սահմանադրական դատարանի՝ համապատասխան օրենքի դրույթը Սահմանադրությանը հակասող եւ անվավեր ճանաչելու մասին որոշումը, **ապա գործնականում վերանայված ակտի ուժի մեջ մնալն անհնարին է, որովհետեւ արդարադատության հիմքում դրվել է ու կշարունակի ուժի մեջ մնալ հակասահմանադրական նորմը:**

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է նաեւ, որ նման իրավակիրառական պրակտիկայի արդյունքում, վերանայման պահանջների բավարարման նույնիսկ վերոհիշյալ սակավաթիվ գործերի, առանձին դեպքերում ՏՏ Սահմանադրությանը հակասող ճանաչված նորմերի կիրառմամբ ընդունված դատական ակտերը շարունակում են մնալ օրինական ուժի մեջ եւ դիմողների համար իրենց սուբյեկտիվ իրավունքների պաշտպանության փեսանկյունից վերանայման արդյունքում որևէ իրավական հետեւանք չի առաջանում: Ընդ որում, առկա են դեպքեր, երբ ՏՏ Սահմանադրությանը հակասող ճանաչված նորմի կիրառմամբ ընդունված դատական ակտի վերանայման պահանջի առնչությամբ նույնիսկ մերժվում է վերանայման վարույթ հարուցելու պահանջը եւ կայացվում վերանայման վերաբերյալ բողոքը վերադարձնելու մասին որոշում: Ընդ որում, դեպքերի գերակշիռ մասում այդ պահանջը, ինչպես նշվեց, մերժվում է այն պատճառաբանությամբ, որ սահմանադրական դատարանը, դատարանների կողմից կիրառված դրույթը Սահմանադրությանը հակասող ճանաչելով՝ փարաժամկետել է հակասահմանադրական ճանաչված նորմի ուժը կորցնելը, եւ բողոք բերող անձը նման պայմաններում չի ապացուցել եւ հիմնավորել նոր հանգամանքի առկայությունը: Ավելին, այն դեպքում, երբ բողոքը ներկայացվում է փարաժամկետման ավարտից հետո, բողոքը

վերադարձվում է այն պարճառաբանությամբ, որ բաց է թողնված բողոք բերելու համար օրենքով սահմանված եռամսյա ժամկետը:

Այս առնչությամբ սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում արձանագրել, որ դատական պրակտիկան զարգացել է հակառակ սահմանադրական դատարանի 2007թ. մայիսի 11-ի ՍԴՈ-701 որոշման մեջ արտահայտված իրավական դիրքորոշումների: Այդ որոշման մեջ սահմանադրական դատարանը մասնավորապես նշել է. «Ինչ վերաբերում է նոր հանգամանքներով քաղաքացու իրավունքների պաշտպանության հնարավորությանը, ապա այն առաջ է գալիս սահմանադրական դատարանի որոշմամբ իրավական ակտի կամ դրա որեւէ դրույթի իրավական ուժը կորցնելու, այսինքն՝ հեղաձգման ժամկետը լրանալու պահից՝ օրենքով սահմանված կարգով:

Այսուհանդերձ, ինչպես վկայում են նաեւ «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 68 հոդվածի 16-րդ եւ 17-րդ մասերի պահանջները, հակասահմանադրական ճանաչված նորմի հեղաձգ գործողությունը միայն այն նպատակն է հեղապնդում, որպեսզի դրանով կանխվեն իրավական անվտանգության սպառնալիքները, չառաջանան անխուսափելի եւ ծանր հետեւանքներ հանրության եւ պետության համար, ավելի էական վնաս չպարճառվի մարդու եւ քաղաքացու հիմնական իրավունքներին եւ ազատություններին: Ընդ որում, եթե Սահմանադրության 102 հոդվածի 3-րդ մասի, ինչպես նաեւ «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 68 հոդվածի 15-րդ մասի առաջին պարբերության դրույթները սահմանադրական դատարանի համար հիմք են իրավական ակտի կամ դրա առանձին հակասահմանադրական դրույթի ուժը կորցնելու փարաժամկետման համար, ապա պետական իշխանության ու փեղական ինքնակառավարման մարմինները (հարկապես իրավաստեղծ) պարտավոր են այդ ժամանակահատվածում այնպիսի հնարավոր եւ անհրաժեշտ միջոցառումներ իրականացնել, որոնցով կկանխվեն «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 68 հոդվածի 15-րդ մասի առաջին պարբերությունում նշված հետեւանքները: Ներկաբար, հակասահմանադրական ճանաչված եւ փարաժամկետված իրավական նորմերի հեղաձգ կիրառմանը չպետք է մեխանիկական մոտեցում ցուցաբերվի, այլ այն պետք է իրականացվի՝ հաշվի առնելով փարաժամկետման հիմքում ընկած եւ օրենքով նախատեսված վերոհիշյալ գերակայություններից ու սահմանադրական հիմնարար սկզբունքներից բխող՝ սահմանադրական դատարանի իրավական դիրքորոշումը, բացառելով նաեւ հակասահմանադրական ճանաչված դրույթների վերարտադրությունը ցանկացած իրավական ակտում»:

Սահմանադրական դատարանը վերոհիշյալ իրավակիրառական պրակտիկայի ուսումնասիրության արդյունքներով միաժամանակ գտնում է, որ այդ պրակտիկան արդյունք է «վերանայման վարույթ», «դատական ակտի վերանայում» հասկացությունների ոչ ճիշտ ընկալման ու կիրառման:

7. Սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում «վերանայման վարույթ», «դատական ակտերի վերանայում» հասկացությունների սահմանադրաիրավական բովանդակությունը բացահայտել ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 49.1-րդ գլխի եւ ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի երրորդ բաժնի նորմերի համակարգային վերլուծության արդյունքում՝ **հիմք ընդունելով խախտված իրավունքների վերականգնման ինստիտուտի իրավական բովանդակությունը:**

Սահմանադրական դատարանի որոշման հիման վրա դատական ակտերի վերանայման ինստիտուտի ողջ բովանդակությունը հանգում է նրան, որ այդ ինստիտուտի միջոցով ապահովվում է խախտված սահմանադրական իրավունքների վերականգնումը: Խախտված իրավունքների վերականգնումը պահանջում է խախտման արդյունքում փվյալ անձի համար առաջացած բացասական հետեւանքների վերացում, ինչն իր հերթին պահանջում է հնարավորինս վերականգնել մինչեւ իրավախախտումը գոյություն ունեցած վիճակը (*restitutio in integrum*): Այն դեպքում, երբ անձի սահմանադրական իրավունքը խախտվել է օրինական ուժի մեջ մտած դատական ակտով, այդ իրավունքի վերականգնման նպատակով մինչեւ իրավախախտումը գոյություն ունեցած վիճակի վերականգնումը ենթադրում է այնպիսի վիճակի ստեղծում, որը գոյություն է ունեցել փվյալ դատական ակտի բացակայության պայմաններում: Այսինքն՝ խնդրո առարկա դեպքում, խախտված իրավունքի վերականգնումը հնարավոր է ապահովել համապարասխան դատական ակտի իրավական ուժը կորցնելու դեպքում: Ներեւաբար, դատական ակտի վերանայման վարույթը՝ որպես անձի խախտված սահմանադրական իրավունքի վերականգնման միջոց, պետք է հանգեցնի իրավունքը խախտած դատական ակտի իրավաբանական ուժը կորցնելուն:

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը միջազգային իրավունքի հանրաճանաչ *restitutio in integrum* սկզբունքի բովանդակությունը բացահայտել է իր Պապամիկալոփոսոս v. Greece, որի 34-րդ կետում դատարանը, մասնավորապես, նշել է. «Վճիռը, որով Դատարանն արձանագրել է իրավունքի խախտում,

Պարասխանող պետությանը պարավորեցնում է վերջ փալ իրավախախտմանը եւ դրա հետեւանքների դիմաց հատուցել այնպես, որ հնարավորինս վերականգնվի մինչեւ իրավախախտումը գոյություն ունեցած վիճակը»: Եվրոպական դատարանի այս վճռում արտահայտված *restitutio in integrum* սկզբունքը հետագայում իր արտացոլումը գրավ Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեի՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի վճիռների հիման վրա ներպետական մակարդակում որոշ գործերի վերաքննության կամ վերաբացման մասին R (2000)2 հանձնարարականում: Սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում ընդգծել, որ հիշյալ հանձնարարականում որպես *restitutio in integrum* սկզբունքի արդյունավետ երաշխավորման միջոց մարմանշվում է **գործի վերաքննությունը, նոր քննությունը, իսկ որպես գործի վերաքննության հատուկ միջոց է դիտարկվում գործի նորոգումը, այն է՝ գործի վարույթի վերաբացումը**: Եվրոպական դատարանի վճիռների կատարման վերաբերյալ Նախարարների կոմիտեի բանաձեւերի ուսումնասիրությունը վկայում է, որ քրեական գործերի պարագայում Եվրոպական դատարանի վճիռի հիման վրա քրեական գործի նոր քննությունը, որպես կանոն, հանդիսանում է *restitutio in integrum* սկզբունքի ապահովման միակ միջոցը:

Անդրադառնալով նոր հանգամանքների հիմքով դատական ակտերի վերանայման, որպես անձի խախտված իրավունքների վերականգնման ինստիտուտի սահմանադրականության վերաբերյալ իր նախորդ մի շարք որոշումներով արտահայտված իրավական դիրքորոշումներին եւ վերահաստատելով դրանք՝ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ.

- նոր հանգամանքների առկայության պարագայում, այսինքն, երբ առկա է իրավունքի կիրառման օբյեկտիվ անհրաժեշտություն՝ պայմանավորված հակասահմանադրական ճանաչված նորմատիվ դրույթի կիրառման իրավաբանորեն հավաստված փաստով, ապա «դատական ակտի վերանայման վարույթի» հարուցումը, դատական ակտը վերանայելու գործընթաց նախաձեռնելն իրավասու դատարանի կողմից իրավաբանական անհրաժեշտություն է, այդ դատարանի սահմանադրական պարականությունը, որի նպատակն անձի խախտված սահմանադրական իրավունքների վերականգնումն է,

- օրինական ուժի մեջ մտած դատական համապարասխան ակտը **նոր հանգամանքների հիմքով վերանայելու ծավալը, շրջանակները պայմանավորված են հակասահմանադրական ճանաչված նորմատիվ դրույթի կարգավորման առարկայով, հարաբերությունների բնույթով ու առանձնահատկություններով, կիրառման շրջա-**

նակներով եւ դրանցով պայմանավորված՝ նաեւ անձի կոնկրետ իրավունքների խախտման փաստով:

Սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում արձանագրել նաեւ, որ պարտական չէ, որ թեւեւ ՆՇ քրեական դատավարության օրենսգրքի 49.1-րդ գլուխը վերնագրված է «Դատական ակտերի վերանայումը նոր երեսան եկած կամ նոր հանգամանքներով» եւ գլխի դրույթներում հիմնականում կիրառվում է **«դատական ակտի վերանայում»** ձեւակերպումը, այնուամենայնիվ, նշված գլխի 426.4-րդ հոդվածը վերնագրված է **«Գործերի վերանայման** հիմքերն ու ժամկետները նոր հանգամանքների հետեւանքով»:

Նիւք ընդունելով խախտված իրավունքների վերականգնման ինստիտուտի վերոհիշյալ բովանդակությունը, ինչպես նաեւ *restitutio in integrum* սկզբունքի բովանդակությունն ու այդ սկզբունքի երաշխավորմանն ուղղված՝ Նախարարների կոմիտեի նշված հանձնարարականի վերլուծությունը՝ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ նոր հանգամանքի հիմքով «դատական ակտի վերանայում» եզրույթն իր բովանդակությամբ ըստ էության համարժեք է «գործի նորոգում», «գործի վարույթի վերաբացում» եզրույթների բովանդակությանը, եւ դատական ակտի վերանայում հասկացության նշված ընկալումն էլ պետք է կանխորոշի վերանայման վարույթի բովանդակությունը, ծավալը, շրջանակները, խնդիրները եւ դրա շրջանակներում լուծման ենթակա հարցերը: Ըստ այդմ, դատական ակտի վերանայման վարույթի, նույնն է, թե գործի նորոգման վարույթի շրջանակներում պետք է ձեռնարկվեն այնպիսի միջոցառումներ, որոնք անհրաժեշտության դեպքում կապահովեն նաեւ գործի վերաքննություն այն ծավալով, ինչը հնարավոր է միայն հակասահմանադրական նորմ կիրառած՝ օրինական ուժի մեջ մնալով դատական ակտերի բեկանման եւ անձի խախտված իրավունքով պայմանավորված՝ դատական ակտի՝ համապարասխան մասով (կամ ամբողջությամբ) վերանայման պայմաններում: Վերանայման ինստիտուտը կարող է ծառայել իր նպատակին միայն այն դեպքում, երբ ապահովվի փոխադրված գործի նորոգում՝ կիրառված կոնկրետ նորմի հակասահմանադրականության կոնկրետ փաստի ճանաչման պայմաններում եւ շրջանակներում: Նախկին առնելով միջազգային իրավական մոտեցումները՝ սահմանադրական դատարանը գտնում է նաեւ, որ չնայած գործի նորոգման ինստիտուտը քրեական եւ քաղաքացիական վարույթներում ունի իր առանձնահատկությունները, այսուհանդերձ, դրանց սահմանադրաիրավական բովանդակությունը մեկ նպատակ է հետապնդում՝ անձի սուբյեկտիվ իրավունքի պաշտպանության երաշխավորում:

Նիմք ընդունելով վերոհիշյալը՝ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ սահմանադրական դատարանի որոշման հիման վրա՝ հակասահմանադրական նորմ կիրառած դատական ակտի վերանայումը պետք է փաստի ուժով (ipso facto) հանգեցնի հակասահմանադրական նորմ կիրառած դատական ակտի բեկանմանը: Ինչ վերաբերում է բեկանման արդյունքում իրավասու մարմնի լիազորություններին, ապա սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ պայմանավորված յուրաքանչյուր կոնկրետ գործի առանձնահատկություններով՝ **տվյալ գործը կամ կարող է ուղարկվել նոր քննության՝ գործը քննած դատարան, կամ դատական ակտը բեկանած դատարանը կարող է փոփոխել բեկանված ակտը, եթե հաստատված փաստական հանգամանքները հնարավորություն են տալիս առանց նոր քննության կայացնելու նոր դատական ակտ՝ հաշվի առնելով կիրառված իրավանորմի՝ ՏՏ Սահմանադրությանը հակասող ճանաչված լինելու փաստը:**

Նոր հանգամանքների հիմքով դատական ակտերի վերանայումն այն բացառիկ դեպքերից է, երբ անձի իրավունքների պաշտպանությունն ապահովելու եւ սահմանադրական դատարանի որոշումների ու Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի վճիռների արդյունավետ կատարման նպատակները գերակայում են res judicata դոկտրինայի հիմքում ընկած սկզբունքների, մասնավորապես՝ իրավական որոշակիության սկզբունքի, նկատմամբ: Այս հանգամանքը շեշտադրված է Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի մի շարք վճիռներում: Մասնավորապես, այս խնդրի առնչությամբ Եվրոպական դատարանը նշում է, որ «...իրավական որոշակիության պահանջները բացարձակ չեն: Այս սկզբունքից շեղումն արդարացված է միայն այն դեպքում, երբ դա անհրաժեշտ է էական եւ անհաղթահարելի բնույթ ունեցող հանգամանքների թելադրանքով կամ եթե լուրջ իրավաչափ նկատառումները գերակայում են իրավական որոշակիության սկզբունքի նկատմամբ: Քրեական գործի վարույթը նորոգելու հնարավորությունն ինքնին համարելի է Կոնվենցիայի հետ, ներառյալ՝ 6-րդ հոդվածի երաշխիքները: 7-րդ արձանագրության 4-րդ հոդվածի 2-րդ կետը հստակորեն թույլատրում է նոր փաստերի կամ նախորդ վարություն տեղ գրած՝ գործի ելքի վրա ազդող հիմնարար թերության հիմքով նորոգել գործի վարույթը» (Քսերաժն ընդդեմ Ալբանիայի Xheraj v. Albania գործով 2008թ. հուլիսի 29-ի վճռի 52-53-րդ կետեր):

Ելնելով վերոհիշյալից՝ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ նոր հանգամանքի հիմքով դատական ակտի վերանայման պահանջի մերժումը չի կարող հիմնավորվել res judicata դոկտրինայի, մասնավորապես, դրա հիմքում ընկած

իրավական որոշակիության սկզբունքի պահպանման նկատառումներով եւ անհրաժեշտությամբ:

8. Սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում խնդրո առարկա սահմանադրաիրավական վեճը դիտարկել նաեւ գործառույթ - ինստիտուտ - իրավասություն եռամիասնական սահմանադրական ներդաշնակության ապահովման փեսանկյունից:

Այսպես. նոր հանգամանքների հիմքով դատական ակտերի վերանայման վարույթի շրջանակներում իրականացվում է օրինական ուժի մեջ մտնող վերջնական դատական ակտի առկայության պայմաններում խախտված իրավունքի վերականգնման գործառույթ, որն ունի իր ուրույն խնդիրներն ու նպատակները: Այս գործառույթի արդյունավետ իրականացումը կարող է ապահովվել հաշվի առնելով դրա բովանդակությամբ, խնդիրներով ու նպատակներով պայմանավորված առանձնահատկությունները, բացառելով հակասահմանադրական նորմ բովանդակող վերանայվող դատական ակտն ուժի մեջ թողնելու հնարավորությունը:

ՆՏ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ ՆՏ Սահմանադրությանը հակասող եւ անվավեր ճանաչված նորմ կիրառած դատական ակտը վերանայման արդյունքում ուժի մեջ թողնելը չի երաշխավորում դատական ակտերի վերանայման գործառույթի արդյունավետ իրականացման հնարավորություն՝ թույլ չտալով նաեւ դատական ակտերի վերանայման նպատակի ու խնդիրների իրացում, եւ միաժամանակ արգելափակելով անձի սահմանադրական արդարադատության իրավունքի արդյունավետ իրացման հնարավորությունը: Տվյալ իրավիճակում չի ապահովվում նաեւ իրավունքի գերակայության, հետեւաբար՝ եւ Սահմանադրության գերակայության երաշխավորման սկզբունքի իրացումը:

Միաժամանակ, սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ վիճարկվող նորմում «դատարանը գործի քննության արդյունքում կայացնում է դատական ակտ՝ սույն օրենսգրքով նախատեսված ընդհանուր կարգով» դրույթն առաջին հերթին վերաբերում է նոր հանգամանքի հիման վրա գործի նորոգման արդյունքում կազմակերպված **գործի քննությանը**: Գործի քննության ընդհանուր կարգը կարող է կիրառվել միայն հակասահմանադրական ճանաչված նորմ կիրառած համապատասխան դատական ակտերի բեկանմանը հաջորդող՝ գործի նոր քննության առնչությամբ:

ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.7-րդ հոդվածի եւ ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 204.36-րդ հոդվածի համաձայն՝ դատական ակ-

տերի վերանայման բողոքները, ի թիվս այլ վավերապայմանների, պետք է բովանդակեն դարական ակտի վերանայման համար հիմք ծառայած նոր հանգամանքի շարադրանքը եւ բողոքին կցվեն նոր հանգամանքը հաստատող նյութերը: ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.8-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետի եւ ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 204.37-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 1-ին կետի համաձայն՝ դատարանը վերանայման վարույթի հարուցումը մերժում է, եթե դարական ակտը վերանայելու համար հիմք դարձած նոր հանգամանքը **հաստատող ապացույց չի ներկայացվել, եւ եթե դատարանին հայտնի չէ նման հանգամանքի առկայությունը**: Վերանայման բողոքին ՏՏ քրեական եւ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքերի համապատասխան հոդվածներով ներկայացված պահանջների եւ վարույթի հարուցումը մերժելու՝ խնդրո առարկա հիմքի համադրված վերլուծությունը թույլ է տալիս եզրակացնել, որ եթե բողոք բերող անձն իր բողոքում պարզավոր է շարադրել վերանայման համար հիմք հանդիսացող նոր հանգամանքը՝ ներկայացնելով նոր հանգամանքը հաստատող ապացույց, ապա իրավասու դատարանը **վարույթ հարուցելու հարցը լուծելու կամ, նույնն է, թե՛ բողոքի ընդունելիության փուլում** պարզավոր է ստուգել համապատասխան ապացույցի առկայությունը եւ ոչ թե գնահատել դրա հնարավոր իրավական հետեւանքներն ու դրա հիման վրա բողոքի մերժման կամ բողոքն ընդունելու խնդիր լուծել: Միանշանակ է, որ **նոր հանգամանքի առկայությունն անհրաժեշտ ու բավարար հիմք է վերանայման վարույթ սկսելու եւ հակասահմանադրական նորմ բովանդակող դարական ակտն ուժը կորցրած ճանաչելու համար՝ հաղթահարելով հակասահմանադրական նորմի կիրառման իրավական հետեւանքները**:

9. Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ նոր հանգամանքի հիմքով դարական ակտերի վերանայման վարույթը կարող է ապահովել այդ վարույթի սահմանադրաիրավական նպատակի ու խնդիրների իրացումն այդ վարույթի հետեւյալ սահմանադրաիրավական բովանդակության պարագայում.

ա/ վերանայման բողոքում նոր հանգամանքի շարադրանքի եւ նոր հանգամանքը հաստատող ապացույցի առկայությունը, ի լրումն բողոքին ներկայացվող մյուս վավերապայմանների առկայության, բավարար հիմք է վերանայման վարույթ հարուցելու համար,

բ/ վերանայման պահանջը կարող է մերժվել, եթե միայն հարուցված վերանայման վարույթի շրջանակներում բողոքի քննության արդյունքներով պարզվում է, որ բողոքում մարնանշված հանգամանքը փյալ դարական ակտը

վերանայելու համար հիմք չէ, այսինքն՝ այդ հանգամանքը փոխառվելու դեպքում նոր հանգամանք չի հանդիսանում. ընդ որում, այն դեպքում, երբ սահմանադրական դատարանը փոխառվելու նոր հակասահմանադրական ճանաչելով՝ փարաժամկետել է այդ նորմի ուժը կորցնելը, սահմանադրական դատարանի 2007թ. մայիսի 11-ի ՍԴՈ-701 որոշմանը համապատասխան, փարաժամկետման հանգամանքը չի կարող հիմք հանդիսանալ սահմանադրական դատարանի որոշումը նոր հանգամանք չդիտարկելու համար: Այն դեպքում, երբ սահմանադրական դատարանի կողմից դրույթը հակասահմանադրական է ճանաչվել «այս կամ այն մասով», «այնքանով, որքանով», ապա փոխառվելու դատական ակտը վերանայելու համար նոր հանգամանք է հանդիսանում, եթե փոխառվելու փոխառվելու անձի նկատմամբ այդ մասով կիրառվել է Սահմանադրությանը հակասող մեկնաբանությամբ,

զ/ եթե վերանայման վարույթի շրջանակներում հաստատվում է նոր հանգամանքի առկայության փաստը, ապա վերանայման վարույթի արդյունքում պետք է ուժը կորցրած ճանաչվեն հակասահմանադրական նորմ կիրառած դատական ակտերը:

10. Ինչ վերաբերում է ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 204.33-րդ հոդվածի 1-ին մասի սահմանադրականության հարցին, ապա այս առնչությամբ սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում վկայակոչել իր՝ 2011թ. փետրվարի 25-ի ՍԴՈ-943 որոշումը, որի եզրափակիչ մասի 2-րդ կետով ՏՏ Սահմանադրության 3, 6, 18, 19, 93-րդ հոդվածներին հակասող եւ անվավեր է ճանաչել ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.4-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետին «իրավակիրառական պրակտիկայում դրան փոխառված բովանդակության մասով, համաձայն որի՝ Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանի իրավական դիրքորոշումներից փարբերվող մեկնաբանությամբ օրենքի (իրավական այլ նորմի) կիրառման արդյունքում անձանց խախտված իրավունքները դատական բողոքարկման շրջանակներում, նոր հանգամանքներով գործը վերանայելու միջոցով, վերականգնելու հնարավորություն չի ընձեռում»: Նշված որոշման պարզաբանական մասի 11-րդ կետում սահմանադրական դատարանը նաեւ արձանագրել է, որ «իրավական ակտերի սահմանադրականության վերաբերյալ սահմանադրական դատարանի որոշումներում արտահայտված իրավական դիրքորոշումները ՏՏ ընդհանուր իրավասության եւ մասնագիտացված դատարանների կողմից որպես նոր հանգամանք ճանաչելու հարցը թե՛ քրեական, թե՛ քաղաքացիական եւ թե՛ վարչական դատարանի կողմից չի կարող հանգամանք ճանաչվել»:

վարությունում **համալիր ու անհերքաձգելի** կարգավորման անհրաժեշտություն ունի՝ հաշվի առնելով սույն որոշման մեջ արտահայտված իրավական դիրքորոշումները»:

Նաշվի առնելով, որ ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի վիճարկվող 204.33-րդ հոդվածի 1-ին մասում ամրագրված դրույթի բովանդակությունը համարժեք է ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.4-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետում ամրագրված դրույթի բովանդակությանը եւ իրավակիրառական պրակտիկայում դրան փոխել է նույն բովանդակությունը, ինչ ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.4-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետում ամրագրված դրույթին՝ սահմանադրական դատարանը սույն գործի շրջանակներում հիմնվում է 2011թ. փետրվարի 25-ի ՍԴՌ-943 որոշմամբ արտահայտված իրավական դիրքորոշումների վրա եւ գտնում է, որ այդ իրավական դիրքորոշումները հավասարապես վերաբերում են նաեւ ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 204.33-րդ հոդվածի 1-ին մասին:

11. Չնայած այն հանգամանքին, որ սահմանադրական դատարանն իր մի քանի որոշումներում արձանագրել է Նայասպանի Նանրապետությունում նոր հանգամանքների հիմքով դատական ակտերի վերանայման ինստիտուտի իրավակարգավորման անարդյունավետությունը, այնուամենայնիվ, այդ ինստիտուտը շարունակում է մնալ անկարար: Նշված հանգամանքը նկատի ունենալով՝ սահմանադրական դատարանը սույն գործի քննության շրջանակներում անհրաժեշտ է համարում ընդգծել նոր հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման ողջ մեթոդաբանության հիմնավոր վերաբժեկորման անհրաժեշտությունը՝ գտնելով, որ այդ ինստիտուտի իրավակարգավորման մեթոդաբանությունը պետք է խարսխվի պետության՝ ՆՏ Սահմանադրության 3-րդ հոդվածով սահմանված՝ մարդու եւ քաղաքացու հիմնական իրավունքներն ու ազատությունները՝ միջազգային իրավունքի սկզբունքներին ու նորներին համապատասխան պաշտպանելու պարավորության հենքի վրա:

Անհատական սահմանադրական զանգարի հիմքում ընկած են անձի սուբյեկտիվ իրավունքների պաշտպանության գաղափարն ու նպատակը: Այս նպատակի արդյունավետ իրացումը պահանջում է սահմանադրական դատարանի որոշման հիման վրա՝ անձի խախտված սահմանադրական իրավունքի վերականգնում: Միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը ցույց է փայլիս, որ պայմանավորված անհատական սահմանադրական զանգարի այս կամ այն մոդելի ընտրությամբ եւ առանձնահատկություններով՝ սահմանադրական արդարադատության մարմինների

որոշումների հիման վրա՝ խախտված սահմանադրական իրավունքների վերականգնման մեխանիզմները փարբեր են: Անհատական սահմանադրական գանգափի ինստիտուտը ունեցող երկրներում խախտված սահմանադրական իրավունքի վերականգնումն իրականացվում է հենց սահմանադրական դատարանի կողմից, որը, հակասահմանադրական ճանաչելով վիճարկվող նորմը կամ նորմի կիրառումը, միաժամանակ վերացնում է նաև հակասահմանադրական նորմ կիրառած կամ անձի սահմանադրական իրավունքը խախտած դատական ակտը: Նման մեխանիզմի դեպքում պետությունն ինքն է ապահովում խախտված սահմանադրական իրավունքի վերականգնումը սահմանադրական արդարադատության շրջանակներում՝ կատարելով քաղաքացիների սահմանադրական իրավունքների եւ ազատությունների պաշտպանության իր պարտավորությունը: Այն երկրներում, որտեղ սահմանադրական վերահսկողության օբյեկտ են հանդիսանում միայն դատական ակտերով կիրառված օրինադրությունները, խախտված սահմանադրական իրավունքների վերականգնումը երաշխավորվում է սահմանադրական դատարանների որոշումների հիման վրա դատական ակտերի վերանայման ինստիտուտի միջոցով:

Սահմանադրական դատարանը գրնում է, որ դատական ակտերի վերանայման արդյունավետ ինստիտուտի գոյությունը եւս պետք է հիմնվի այն փրամաբանության վրա, որ պետությունը պետք է ապահովի խախտված իրավունքների վերականգնումը, քանզի քաղաքացիների իրավունքների եւ ազատությունների պաշտպանության պարտավորությունը ենթադրում է, որ պետությունն ինքն է պարասխանաբար դատական ակտերով խախտված իրավունքների վերականգնման համար: Պետության նման պարտավորության կատարումն ապահովելու բավականին արդյունավետ միջոց է դատական ակտերի վերանայումն իրավունքի ուժով: Այս մեթոդաբանությունն է ընկած, օրինակ, Ռուսաստանի Դաշնությունում դատական ակտերի վերանայման ինստիտուտի իրավակարգավորման հիմքում:

Սահմանադրական դատարանը գրնում է, որ մարդու իրավունքների պաշտպանության երաշխիքների հետագա ամրապնդման փեսանկյունից հանրապետությունում օրենսդրական զարգացումները պետք է ընթանան նշված մեթոդաբանությունը հաշվի առնելու ուղղությամբ:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայաստանի Նանրապետության օրենքի 63, 64 եւ 69-րդ հոդվածներով, Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. Նայաստանի Նանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.9-րդ հոդվածի 1-ին մասը՝ սահմանադրաիրավական այն բովանդակությամբ, որը բացառում է ՆՏ Սահմանադրությանը հակասող եւ անվավեր ճանաչված նորմ կիրառած դատական ակտն օրինական ուժի մեջ թողնելու հնարավորությունը, համապատասխանում է Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Նայաստանի Նանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 204.38-րդ հոդվածը՝ սահմանադրաիրավական այն բովանդակությամբ, որը բացառում է ՆՏ Սահմանադրությանը հակասող եւ անվավեր ճանաչված նորմ կիրառած դատական ակտն օրինական ուժի մեջ թողնելու հնարավորությունը, համապատասխանում է Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրությանը:

3. Իրավակիրառական պրակտիկայում ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.9-րդ հոդվածի 1-ին մասը եւ ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 204.38-րդ հոդվածը չեն կարող մեկնաբանվել ու կիրառվել այլ կերպ, որը կհակասի դրանց՝ սույն որոշման մեջ արտահայտված սահմանադրաիրավական բովանդակությանը:

4. Նայաստանի Նանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 204.33-րդ հոդվածի 1-ին մասը՝ իրավակիրառական պրակտիկայում դրան փրված բովանդակության մասով, համաձայն որի՝ ՆՏ սահմանադրական դատարանի կողմից բացահայտված սահմանադրաիրավական բովանդակությունից փարբերվող մեկնաբանությամբ օրենքի նորմի կիրառման արդյունքում անձանց խախտված իրավունքները դատական բողոքարկման շրջանակներում, նոր հանգամանքներով գործը վերանայելու միջոցով վերականգնելու հնարավորություն չի ընձեռում, ճանաչել Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության 3, 6, 18, 19, 93-րդ հոդվածների պահանջներին հակասող եւ անվավեր:

5. Նաշվի առնելով, որ սույն որոշման եզրափակիչ մասի 4-րդ կետում ՆՏ Սահմանադրությանը հակասող եւ անվավեր ճանաչված նորմի՝ որոշման հրապարակման պահին Սահմանադրությանը հակասող եւ անվավեր ճանաչումն անխուսափելիորեն կառաջացնի անբարենպաստ հետեւանքներ անձանց իրավունքների պաշտպանության հարցի լուծման ու անհրաժեշտ իրավական անվտանգության երաշխավորման առումով, ՆՏ Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի 3-րդ մասի եւ «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 68-րդ հոդվածի 15-րդ մասի հիմքերով ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 204.33-րդ հոդվածի 1-ին մասի ուժը կորցնելու վերջնաժամկետ սահմանել 2011թ. նոյեմբերի 1-ը:

6. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

15 հուլիսի 2011 թվականի
ՍԴՈ-984